

ONZE KONGO, tweemaandelijks tijdschrift, verschenen te Leuven van 1910 tot 1914.

Onze Kongo was het belangrijkste teken van 'Vlaams' leven in Kongo voor 1914; het tijdschrift ontstond in 1910 in de kleine groep van Vlaamsgezinde Leuvense professoren. De initiatiefnemer en redactiesecretaris was Lodewijk Scharpé. Naast hem maakten zijn collega Jozef de Cock evenals de scheutist August de Clercq en Leopold Frateur, twee professoren van de Ecole des Sciences commerciales, consulaires et coloniales te Leuven (opgericht in 1904), deel uit van de redactie. De stichting van het tijdschrift was het gevolg van de groeiende aanwezigheid van Vlamingen (vooral missionarissen en in mindere mate ambtenaren) in Kongo en de overname van Kongo door België. De *Koloniale Keure*, de grondwet van Belgisch Kongo, wekte bij de Vlamingen de rechtmatige verwachtingen dat zij in de kolonie weldra dezelfde taalrechten zouden bekomen als hun Franstalige landgenoten. De *Koloniale Keure* garandeerde immers de principiële gelijkheid van de beide landstalen en volgens artikel 3 dienden de decreten vijf jaar na de afkondiging van de *Koloniale Keure*, met andere woorden in 1913, in het Nederlands en het Frans uitgevaardigd te worden.

De oprichting van een katholiek Vlaams Kongo-tijdschrift leek voor de initiatiefnemers de aangewezen weg om banden te smeden tussen de Vlamingen in Kongo en hun taalgenoten in het moederland. Dat was de beste manier om de Vlaamse aanwezigheid in Kongo te manifesteren. Daarnaast beoogde het tijdschrift ook een echt koloniaal tijdschrift te zijn: het stelde zich ten doel om het beschavingswerk van de missionarissen en van het koloniaal bestuur beter bekend te maken in het moederland. *Onze Kongo* was (op de eerste plaats) een wetenschappelijk en informatief tijdschrift over Belgisch Kongo en is nooit uitgegroeid tot een echt strijdorgaan van de V.B. Het grootste deel van de bijdragen werd geschreven door Vlaamse missionarissen van diverse kloosterorden (scheutisten, jezuïeten, norbertijnen en anderen meer). Die bijdragen handelden over religie, taalkunde, etnografie, economie, aardrijkskunde, flora, fauna, strijd tegen polygamie, tegen slaapziekte, missioneringswerk enzovoort. Enkele medewerkers, onder anderen scheutist Leo Bittremieux en jezuïet Ivo Struyf

maakten naam en faam in de Vlaams-Afrikaanse letterkunde. Zuiver informatief bezorgde Robert de Melenaere, ambtenaar bij het ministerie van koloniën, regelmatig een uitvoerige bibliografie over *Nederlandsche Boeken over Kongo*.

De eigenlijke Vlaamse problematiek, anders gezegd de verfransingspolitiek van het Belgisch koloniaal apparaat, kwam in het beste geval slechts op de tweede plaats aan bod. En als er op dat vlak door een Vlaams missionaris of ambtenaar, weliswaar naamloos of onder schuilnaam, al eens kritiek werd geuit in artikels zoals "Onze Taal in Kongo" (1910-1911) of "Van een onzer vrienden in Kongo die zelfs daar niet wil verfranschen" (1912-1913), dan gebeurde dat op een opvallend gematigde toon. Strijdvaardig stelde *Onze Kongo* zich alleen op wanneer het ijverde voor de uitvaardiging van de decreten die de gelijkheid van het Nederlands en het Frans in de kolonie moesten regelen. In de praktijk is er van de publicatie van deze decreten (behalve dan de decreten die het gebruik van de Franse en de Nederlandse taal in de rechtszaken regelden en die pas in 1957 gepubliceerd werden) evenwel nooit iets in huis gekomen. Teneinde de vervulling van deze rechtmatige Vlaamse eis te bekomen publiceerde *Onze Kongo* een tweetal opmerkelijke bijdragen. Ten eerste nam het een juridisch gefundeerd artikel van de Vlaamsgezinde advocaat Edmond Ronse, "Onze taalrechten in Kongo" (1912-1913), in zijn kolommen op. Sterker nog, het tijdschrift drukte de integrale tekst af van de parlementaire rede die de katholieke volksvertegenwoordiger Adelfons Henderickx op 13 maart 1914 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers gehouden had over de taalrechten van de Vlamingen in Kongo, alsmede het Franstalige, afwimpelende antwoord van de minister van koloniën. Met betrekking tot het moederland stelde het tijdschrift ook de taaltoestanden in het Museum van Belgisch Kongo te Tervuren aan de kaak.

In het totaal verschenen van *Onze Kongo* vier jaargangen (1910-1914); de eerste twee jaargangen werden gedrukt bij De Vlaamsche Drukkerij te Leuven en de derde en vierde jaargang door J. Houdmont-Carbonez (Brugge), de "drukker van het Davidsfonds". In 1913 telde het tijdschrift een 650-tal abonnees; het merendeel van hen waren geestelijken (parochiepriesters en collegeleraars). In zekere zin kan *Onze Kongo* beschouwd worden als de Vlaamse tegenhanger van *La Revue congolaise* (1910-1914), waarvan de eerste aflevering enkele dagen voor het eerste nummer van *Onze Kongo* verscheen. Tussen beide katholieke Kongo-tijdschriften bestond er, in weerwil van hun verschillende ingesteldheid (Vlaamsgezind en Frans-Belgisch), toch een beperkte vorm van samenwerking. De Eerste Wereldoorlog betekende het einde van beide koloniale tijdschriften. Na de oorlog ging *Onze Kongo* samen met enkele Franstalige Kongo-

tijdschriften geruisloos op in Congo (1920-1940).
Dit algemeen Kongolees tijdschrift was de facto de
voortzetting van *La Revue Congolaise*.

JAN-M. GORIS